

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 1607/1-ХИ/10
06.11.2014. године

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој XV редовној седници, одржаној дана 06.11.2014. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **ВАСПИТНИ РАД У ШКОЛИ У ФУНКЦИЈИ ПРЕВЕНЦИЈЕ НЕПОЖЕЉНИХ ПОНАШАЊА УЧЕНИКА**, кандидата мр Зорице Шаљић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 21.06.2011. године.

Кандидат мр Зорица Шаљић објавила је рад: Развојне тешкоће адолесцената у домовима за децу и младе без родитељског старања, Педагогија, бр.3, 2009, стр.441-448.)

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2589</u> (број захтева)	
<u>7.11.2014.</u> (датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Зорице (Сава) Шаљић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Зорица (Сава) Шаљић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Васпитни рад у школи у функцији превенције непожељних понашања ученика

Универзитет је дана 21.06.2011. својим актом под бр 06-6255/29 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Васпитни рад у школи у функцији превенције непожељних понашања ученика

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Зорице (Сава) Шаљић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 25.09.2014. одлуком факултета под бр 1307/1-ХП/7 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Емина Хебиб	ванредни проф.	педагогија	Филозофски ф.
2.	др Вера Спасеновић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	Др Биљана Бодрошки Спариосу	доцент	исто	Филозофски ф.
4.	др Весна Жунић Павловић	редовни проф.	дефектологија	ФАСПЕР а

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 6.11.2014.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА <u>Проф. др Милош Арсенијевић</u>
--	--

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 25. септембра 2014. године, изабрало нас је у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације коју је под насловом **ВАСПИТНИ РАД У ШКОЛИ У ФУНКЦИЈИ ПРЕВЕНЦИЈЕ НЕПОЖЕЉНИХ ПОНАШАЊА УЧЕНИКА** поднела мр **Зорица С. Шаљић**, асистент на Катедри за Школску педагогију, на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду. Пошто смо прегледали поднету дисертацију, Наставно-научном већу подносимо следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Зорица С. Шаљић рођена је 20. октобра 1974. године у Београду. Основну и средњу школу (гимназију) завршила је у Лазаревцу (Београд). Студије педагогије на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду завршила је 2000. године. Магистарску тезу под насловом *Улога радног васпитања у превенцији непожељних облика понашања код младих лишених родитељског старања* одбранила је на Филозофском факултету Универзитета у Београду марта 2009. године и тиме стекла звање магистар педагогије. У периоду од 2001-2012. године радила је као васпитач у Центру за заштиту одојчади, деце и омладине, Београд. За асистента на Катедри за Школску педагогију, на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, изабрана је фебруара 2012. године.

Докторска дисертација мр Зорице С. Шаљић **ВАСПИТНИ РАД У ШКОЛИ У ФУНКЦИЈИ ПРЕВЕНЦИЈЕ НЕПОЖЕЉНИХ ПОНАШАЊА УЧЕНИКА** има укупно 316 страница. Од

тога је 281 страница основног текста, 15 страница списка коришћене литературе (199 библиографских јединица) и 20 страница прилога (у којима су дати инструменти коришћени у истраживању и табеларни прикази одабраних резултата истраживања).

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације је улога школе у превенцији непожељних понашања ученика. Пошто су процеси васпитања и образовања, у целини школског рада па тиме и у остваривању превенције непожељних понашања ученика, уско повезани и тешко одвојиви, у раду се не анализира издвојено васпитни рад или васпитна функција школе (иако наслов дисертације то имплицира). На поставкама интегрисаног приступа превенцији, остваривање превентивне улоге школе у раду се тумачи као сложени процес имплементације превентивних мера и активности у целокупан рад и живот школе, уз укључивање свих актера школског рада у процес њиховог конципирања, реализације и евалуације. Тиме се наглашава да је немогуће свеобухватно сагледати потребе и могућности превентивне улоге школе уколико се она не посматра у спрези са свим компонентама структуре и садржаја школе, односно у испреплетености са целокупним васпитним и образовним деловањем школе.

Улога школе у превенцији непожељних понашања ученика предмет је теоријских разматрања у раду и емпиријског истраживања реализованог у склопу рада. У оквиру теоријских разматрања, та тема разрађује се на основу претходно обрађених основних питања превенције непожељних понашања деце и младих.

Као основни циљ емпиријског истраживања дефинисана је анализа остваривања превентивног деловања школе у постојећој пракси. Овако дефинисан циљ истраживања операционализован је кроз 8 задатака истраживања који се према садржају и извору података могу груписати на следећи начин: приказ и анализа начина на који је регулисано деловање школе у циљу превенције непожељних понашања ученика (прегледом садржаја законских докумената и подзаконских аката важећих за област основног образовања); приказ и анализа превентивних мера и активности које се реализују у школској пракси

(прегледом садржаја програмских докумената која се разрађују на нивоу школе и програма превенције насиља, као и испитивањем мишљења наставника); приказ и анализа тешкоћа на које се наилази у пракси остваривања превентивне улоге школе и могућности њеног унапређивања (испитивањем мишљења и ставова наставника).

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Како се у раду наглашава, на основу налаза бројних истраживања реализованих у оквиру различитих научних области, може се закључити да су непожељна понашања деце и младих озбиљан и акутан проблем савременог друштва. Превенција непожељних понашања деце и младих намеће се, стога, као важна област деловања свих значајних друштвених субјеката, међу којима посебно место припада школи због њене основне функције и намене. Да би се могла добро конципирати и у пракси школског рада успешно остварити, превентивну улогу школе потребно је претходно проучити – теоријски анализирати и емпиријски истражити. Кандидат у томе види основни смисао свог рада и разлоге за реализацију емпиријског истраживања.

Школе у којима је реализовано емпиријско истраживање подељене су у две групе с обзиром на то да ли се у њима остварује само обавезни програм заштите ученика од насиља или се, поред обавезног, остварује и програм Школа без насиља. За тако дефинисану структуру узорка кандидат се определио претпостављајући да учешће у програму Школа без насиља може резултирати развојем сензибилности практичара за превентивно деловање школе, израженијом спремношћу за деловање у том правцу, као и потпунијим сагледавањем различитих могућности остваривања превенције непожељних понашања ученика.

Полазећи од идеје да тим за заштиту ученика од насиља, који се према важећим прописима формира као једно од стручних тела у школи, може имати значајну улогу у превенцији различитих облика ризичног понашања ученика, кандидат се определио да у узорак наставника који су учествовали у истраживању укључи оне наставнике који су чланови тог тима. Претпоставка којом се кандидат руководио у таквој одлуци је да на тај

начин може доћи до података о мерама и активностима којима се на најнепосреднији начин остварује превентивно деловање школе, као и до података о томе шта су кључни проблеми и тешкоће у остваривању превентивне улоге школе и на који начин треба тежити ка њеном унапређивању.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Основни текст докторске дисертације структуриран је на следећи начин: Увод; Теоријски оквир истраживања; Методолошки оквир истраживања; Приказ и анализа резултата истраживања; Закључна разматрања.

У првој целини рада, теоријском оквиру истраживања, издвојена су три поглавља следећих наслова: Основна питања превенције непожељних понашања деце и младих; Улога школе у превенцији непожељних понашања деце и младих; Програм подршке пожељним понашањима ученика као пример интегрисаног приступа остваривању превентивне функције школе. Након анализе садржаја и значења појма непожељна понашања деце и младих и њему сродних појмова (антисоцијално понашање, делинквенција и поремећаји понашања) у првом поглављу посебна пажња је посвећена анализи питања како и под којим условима индивидуалне карактеристике детета, карактеристике породице и услови породичног живота, вршњачки односи и обележја друштвене средине могу добити значење фактора ризика који су повезани са развојем непожељних понашања деце и младих, односно фактора предупредивања таквог понашања. У посебном потпоглављу у којем се даје анализа значаја и значења превенције непожељних понашања деце и младих и разматрају нивои превенције, кандидат објашњава повезаност, односно подударност превентивног и васпитног деловања школе. Наиме, истиче се да је, независно од прихватања одређене класификације различитих типова или нивоа превенције, важно да се у превентивном (и васпитном) деловању школе пружају различити видови подршке ученицима у циљу подстицања пожељних образаца понашања, развијања компетенција и ублажавања утицаја неповољних развојних и животних околности. Суштина превентивног деловања школе, како се наглашава, садржана је у важности пружања сврсисходне, одмерене, адекватне подршке различитим

категијама ученика. Након приказа и анализе карактеристика различитих превентивних програма, као и елемената за процену њихове ефикасности и ефикасности, у завршној целини првог поглавља теоријског оквира истраживања, разрађује се и образлаже идеја о потреби и могућности интегрисаног приступа превенцији непожељних понашања деце и младих. Интегрисањем превентивних мера и обједињавањем интервенција на индивидуалном, породичном, школском и на нивоу друштвене заједнице, остварују се, како се истиче, дугорочни позитивни ефекти. Полазећи од идеје о важности интегрисаног модела превенције непожељних понашања деце и младих, с једне стране, и уважавајући сазнања о сложености структуре и садржаја школе као институције, с друге стране, у другом поглављу теоријског оквира истраживања превентивна улога школе се образлаже кроз различите компоненте и сегменте њеног рада, а посебно кроз различите школске активности и улоге различитих учесника школског рада и живота у процесу превенције. Поред наведеног, у том поглављу посебно су анализирани законска и програмска основа рада школе, стручна оспособљеност наставника, партиципација ученика у школском раду и животу и сарадња школе са породицом и друштвеном средином као претпоставке остваривања превентивне функције школе. У последњем поглављу теоријског оквира истраживања представља се програм подршке пожељним понашањима ученика као пример интегрисаног приступа остваривању превентивне функције школе. Ради се о теоријско-практичном концепту утемељеном на поставкама теорије система.

У оквиру друге целине рада изложени су и објашњени предмет, циљ и задаци истраживања, истраживачке методе, технике примењене у истраживању и инструменти коришћени у истраживању, описан узорак истраживања, варијабле у истраживању, организација и ток истраживања, као и планиран начин приказа и анализе прикупљених података.

Трећа целина рада нуди приказ и анализу резултата обављеног истраживања. Резултати истраживања су представљени и анализирани према дефинисаним задацима истраживања. При анализи и интерпретацији резултата истраживања, ти резултати се доводе у везу са теоријским поставкама изложеним у првој целини рада, као и са резултатима сродних истраживања. У завршном поглављу треће целине рада, под насловом Осврт на

остваривање превентивне функције школе у постојећој пракси – проблеми и изазови, даје се критички осврт на постојећу праксу остваривања улоге школе у превенцији непожељних понашања ученика и могућности њеног унапређивања.

У завршној целини рада, у форми закључних разматрања, пружа се осврт на рад у целини, излажу педагошке импликације и наводе дometri и ограничења реализованог истраживања.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Одабир и формулација основне теме рада, као и одабрани приступ у њеној обради указују на то да докторска дисертација Зорице Шаљић представља квалитетан научни рад. У целини гледано, дисертација представља добру синтезу теоријских разматрања и емпиријског истраживања.

У разради теоријских разматрања проблематике улоге школе у превенцији непожељних понашања ученика заузет је интердисциплинарни приступ што је адекватно комплексности и захтевности основне теме рада. Теоријска и истраживачка сазнања о превенцији непожељних понашања деце и младих свеобухватно су изложена и темељно анализирана уз задовољавајући ниво испољеног критичког осврта према изложеним концептима и идејама, као и јасноћу и аргументованост у излагању сопственог става о изложеним научним и стручним питањима и проблемима. У целини гледано, теоријска анализа одабране теме представља добар извор информација и сазнања за све који се желе бавити истраживањем истог или сродних проблема, као и полазиште за даља проучавања проблематике превенције са педагошког аспекта.

Емпиријско истраживање је добро конципирано и успешно реализовано. Резултати обављеног истраживања су прецизно и систематично изложени, анализирани довођењем у везу са информацијама, идејама и концептима изложеним у теоријском оквиру истраживања. Оцене и закључци су обазриво изведени и јасно аргументовани. Основни резултати истраживања указују на следеће: превенција непожељних понашања ученика као могућа област деловања школе регулисана је важећим законским и подзаконским

актима на основу којих се одвија рад школе и реализује превентивно деловање у школи и шире; превентивне мере и активности саставни су део садржаја програмских докумената који се разрађују на нивоу школе, али се јављају у различитом броју и њихов садржај и начин реализације дефинисан је различито у анализираним документима; испитани наставници истичу значај превентивног деловања школе, али указују и на бројне тешкоће у пракси њеног остваривања; учешће школа у пројекту Школа без насиља не чини важну детерминанту разлика у успешности остваривања превентивног деловања. Резултати истраживања указују на то да интегрисани приступ превенцији непожељних понашања ученика није довољно заступљен у нашој школској пракси и да је неопходно приступити преиспитивању и унапређивању тог домена школског рада.

У целини гледано, резултати остварени обрадом одабране теме рада значајни су како за развој теорије, тако и праксе школског васпитања и образовања. С обзиром да проблематика превенције непожељних понашања деце и младих до сада није довољно истражена у оквиру педагошке науке, рад представља значајан допринос педагогији као науци у целини, а посебно Школској педагогији као њеној дисциплини.

6. Закључак

На основу оцена и коментара изложених у претходним деловима извештаја, Комисија једногласно оцењује да докторска дисертација мр Зорице Шаљић, под насловом **ВАСПИТНИ РАД У ШКОЛИ У ФУНКЦИЈИ ПРЕВЕНЦИЈЕ НЕПОЖЕЉНИХ ПОНАШАЊА УЧЕНИКА**, испуњава захтеве који се постављају овој врсти радова и да је у целини израђена као оригинално и самостално научно дело. Комисија, стога, предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду да је прихвати и одобри усмену одбрану.

У Београду, 03. 10. 2014. год.

Чланови Комисије:

Др Емина Хебиб
ванредни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Вера Спасеновић
ванредни професор, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Биљана Бодрошки Спариосу
доцент, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Весна Жунић Павловић
редовни професор, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитета у Београду

